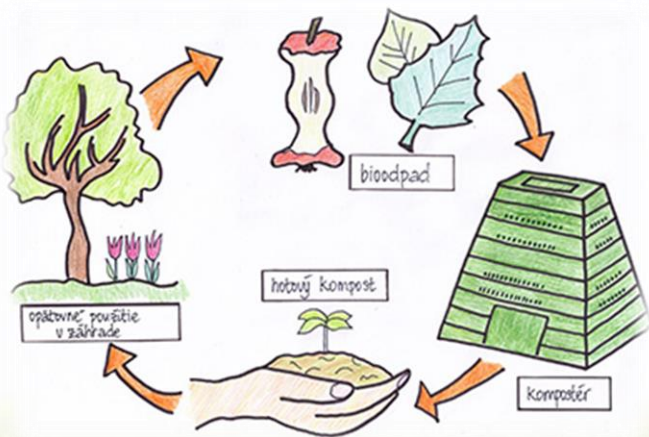

Kompostovanie

je riadený proces za prístupu vzduchu, pri ktorom z biologických odpadov pôsobením živých organizmov vzniká kompost - organické hnojivo ideálne na pestovanie rastlín. Takto môžeme využiť živiny obsiahnuté v biologickom odpade a vrátiť ich späť do pôdy, z ktorej sme ich predtým pri pestovaní odobrali. Biologický odpad, ktorý je vhodný na kompostovanie, tvorí 30 až 45% z celkovej hmotnosti odpadov z domácností.

Kompostovanie na záhrade patrí medzi najjednoduchšie spôsoby recyklácie biologických odpadov, ktoré vznikajú v záhradách a domácnostiach žijúcich v rodinných domoch. Stačí biologické odpady vytriediť (respektíve ich nezmiešať s inými druhmi odpadu), vybrať i vhodný spôsob kompostovania, čo najlepšie miesto, dodržať základné pravidlá kompostovania a potom sa už len tešiť z pozitívneho účinku pri použití vyrobeného kompostu.

ČO SA DÁ KOMPOSTOVAŤ?

Kompostovať môžeme všetky biologické odpady, ktoré vznikajú v domácnosti a v záhrade. Ideálna je mnohoraká zmes najrozličnejších materiálov, ktorú musíme vhodne upraviť (podrviť, posekať, zvlhčiť, atď.) a dobre premiešať.

Ťažkosti pri domácom kompostovaní môžu spôsobiť iba zvyšky varených jedál a niektoré druhy potravín (lákajú zvieratá, skoro podliehajú skazeniu a potom nepríjemne zapáchajú). Preto ich dávame do kompostu iba v malých množstvách a zmiešavame ich s väčším množstvom suchého savého materiálu. Klíčivosť húževnatých burín a ich semien zničíme, ak ich necháme pred kompostovaním skvasiť v nádobe s vodou. V lete nám na to stačí cca 15 dní (kým sa na okraji nádoby neobjaví pena).

Tabuľka č.1: Materiál vhodný na kompostovanie ✓		
Biopad z kuchyne <ul style="list-style-type: none"> • Zvyšky z čistenia ovocia a zeleniny • Zvyšky jedál • Znehodnotené potraviny • Čaj, kávový výluh • Papierové obrúsky a servítky	Biopad zo záhrady <ul style="list-style-type: none"> • Kvetý • Pokosená tráva • Konáre a listie • Zhnité ovocie a zelenina • Vypletá burina	Iný biopad <ul style="list-style-type: none"> • Drevené hobliny a piliny • Hnoj a trus • Popol z dreva • Vlasy, perie • Zemina
Tabuľka č.2: Materiál nevhodný na kompostovanie ✗		
Druhotné suroviny <ul style="list-style-type: none"> • Kovy • Papier • Sklo • Plasty • Papier (noviny, časopisy...)	Problémové látky <ul style="list-style-type: none"> • Farby • Staré lieky • Staré farby • Batérie • Chemické prostriedky	Iné materiály <ul style="list-style-type: none"> • Prach zo smeti a vysávania • Kostí a mäso • Mliečne výrobky • Časť rastlín napadnuté chorobami • Výkaly mäsožravých zvierat

AKO A KDE SI ZALOŽIŤ KOMPOSTOVISKO ?

Kompostovisko si môžeme založiť na hociktorom mieste záhrady. Je však vhodné pri tom dodržať niektoré zásady a odporúčania. Zabezpečme:

- kontakt kompostovaného biologického odpadu so zemou. Sprístupníme ho tak pôdnym organizmom (dážďovkám, roztočom, mikroorganizmom), ktoré ho rozkladajú,
- aby donášková vzdialenosť ku kompostovisku nebola veľmi veľká, a aby okolo neho bol dostatočný priestor na manipuláciu s náradím,
- spevnený podklad pracovného miesta (nie kompostoviska), ktorý zabezpečí pohodlný prístup aj pri dlhodobjšom dažďi,
- aby kompostovisko nebolo vystavené priamemu slnku, silnému vetru (aby sa kompost nevysušoval) a ani dažďu (prílišné zamokrenie). Preto je vhodné, ak ho umiestnime do tieňa (skupina stromov, živý plot, atď.) a prikryjeme ho proti dažďu (geotextíliou, strieškou, celtou, atď.).
- aby neprekážal susedom.

PRAVIDLÁ SPRÁVNEHO KOMPOSTOVANIA

- Kompostujeme iba upravené (posekané, podrvené, nalámané) biologické odpady. Čím sú menšie, tým sa rýchlejšie rozložia.
- Nazbierané biologické navzájom zmiešavame do kompostoviska. Platí, že mäkké, zelené a šťavnaté materiály (dusíkaté napr. pokosená tráva, mladá burina, kuchynský bioodpad, hnoj, pozberové zvyšky zo záhrady) musíme zmiešavať s tvrdými, hnedými a suchými materiálmi (uhlíkatými napr. drevná štiepka, lístie, hobliny, slama, papier).
- Uhlíkaté materiály väčšinou vznikajú na záhrade od jesene do jari a dusíkaté materiály od jari do jesene. Preto si ich musíme uskladniť a len postupne ich podľa potreby pridávať k vznikajúcim dusíkatým materiálom.
- Počas celého procesu kontrolujeme vlhkosť kompostu. Ak stlačíme dobre premiešaný materiál v dlani, nemala by nám spomedzi prstov vytekať voda (max. 2-3 kvapky). Keď dlaň otvoríme, materiál by mal zostať stlačený (nemal by sa rozsypať). Podľa potreby kompost dovlhčíme alebo pridáme suchý savý materiál. Pri vlhčení je vhodné kompost aj prekopávať. Zabezpečíme tak prevlhčenie celého kompostu, nielen jeho vrchnej časti.
- Aby kompostovací proces prebiehal správne, musíme zabezpečiť dostatočné prevzdušnenie kompostovaného materiálu. To dosiahneme vytvorením dostatočného množstva otvorov na zásobníku a minimálne 1-2x ročne prekopávaním (prehadzovaním) kompostu. Prekopávanie výrazne urýchľuje rozklad.
- Ak sme dobre založili kompostovaciu kopy, mala by nám do 1-3 dní vystúpiť jej teplota na 40 až 60°C. Táto teplota sa môže v komposte udržať niekoľko dní až týždňov. Pri poklese teploty je vhodné kompost prekopávať, čím znovu naštartujeme proces rozkladu.
- Kompostovaný materiál môžeme premiešavať s malým množstvom zeminy (nie je to však nevyhnutné). Jej váhový podiel v základke by nemal byť väčší ako 10%. Zemina obsahuje množstvo mikroorganizmov, ktoré napomáhajú rozkladným procesom, dokáže viazať vlhkosť a pomaly ju uvoľňovať do okolia, napomáha pri vzniku stabilnej drobnohrudkovitej zemitnej štruktúry a výrazne dokáže viazať aj zápach.
- Po dodržaní vyššie popísaných pravidiel môžeme kompost vyrobiť už za 3 až 6 mesiacov.
- Pred použitím kompost preosejme a nespracované časti vložme do novej kopy.

KEDY JE KOMPOST ZRELÝ?

Do nádoby s vlhkým kompostom vysejeme semienka žeruchy siatej. Ak nám počas týždňa väčšina semien vyklíči, môžeme usúdiť, že kompost už neobsahuje nijaké látky škodlivé pre rastliny a môžeme ho už použiť v záhrade. Intenzívne zelené klíčne lístky svedčia o vyzretom komposte, zatiaľ čo žlté alebo hnedé lístky o surovom. Ak vyklíči len málo semien, musí sa kompost podrobiť ešte ďalšiemu rozkladu.

AKO VYUŽIŤ HOTOVÝ KOMPOST?

Vyzretý kompost je hnedej až tmavohnedej farby, drobnohrudkovitej štruktúry, nezapácha, ale vonia ako lesná pôda. Jeho prednosti sú v tom, že má schopnosť zadržiavať vodu, prevzdušňovať pôdu a obsahuje množstvo (podľa zloženia vstupných materiálov) výživných látok. Surový kompost aplikujeme na pôdu na jeseň. Vyzretý kompost môžeme aplikovať kedykoľvek a k akýmkoľvek rastlinám (používa sa hlavne pri výsadbe na jar). Kompost nikdy nezaorávame, len ho jemne zapravíme do zeme. Na dostatočné zásobenie pôdy živinami stačí 1-2 cm vrstva kompostu ročne. Vzhľadom na množstvo živín nie je potrebné vo väčšine záhrad používať viac ako 2-3 litre kompostu na 1 m². Toto množstvo platí hlavne pre zeleninovú záhradu, živé ploty a okrasné kríky.

